

På vej til en sunder skole

INSPIRATIONS-
HÆFTE
TIL
ELEVRÅDET

Kære elevråd

Synes I også, at det er ufedt at være usund og fedt at være sund? Kunne I tænke jer at sætte gang i mere motion og sundere skolemad på jeres skole?

På tre konferencer har Børnerådet og Danske Skoleelever oplevet, hvordan elever fra 75 forskellige elevråd har givet og fået idéer, fx til:

Fællesleg på skolen, Sundere mad i kantinen, Vandautomater, Sundhed som valgfag, Røgfri skole

I kan læse mere om nogle af idéerne i dette hæfte. Og vi håber, at I kan bruge vores tips til, hvad elevrådet kan gøre, og hvem I kan samarbejde med.

Held og lykke på vejen til en sundere skole fra

Klaus Wilmann, formand
www.boerneraadet.dk

Anemone Birkebæk, formand
www.skoleelever.dk

Kantiner
friste jeres
skole?

*Fællesleg under sundheds-
konferencen på
Gerlev Idræts højskole*

Indhold

Tre konferencer med brændstof til sunde skoler / 4-7

Sund mad i skolen - det er da total opper'n / 8-9

Sæt skolen i bevægelse / 10-11

Spring med på vandvognen / 12-13

Sæt sundhed på skoleskemaet / 14-15

Tal om sundhed / 16

Kostkompasset viser retningen / 17

Bring stafetten i mål - fra ide til handling / 18-19

Tre konferencer med brændstof til sunde skoler

Børnerådet og Danske Skoleelever har holdt tre konferencer om sundhed i skolen med 150 elever fra 5. til 9. klasse.

Ikke fordi vi ville lære eleverne, at sund mad og motion er vigtigt. Det vidste de faktisk godt.

Ikke fordi vi ville give dem en færdig løsning på en sund skole. Den findes ikke.

I stedet lavede vi en dag, hvor elevernes erfaringer og meninger om en sund skole kom i centrum. De to elever

fra hver skole kunne drage hjemad med en plakate med en lille eller stor ide, med starten på en handlingsplan eller med en fuld beskrivelse fra idé til fuldførelse.

Alle skoler blev beriget med en konkret idé, og nogle er i fuld gang med at gøre noget ved det.

Hvis sundheden skal holde i længden, så skal eleverne:

- **Selv være engagerede**
- **Selv komme med idéer**
- **Selv være med til at bestemme**

Ingredienser til en sundhedskonference for 50 engagerede elevrådsrepræsentanter

2 modne elever fra det store elevråd fra 25 forskellige skoler

1 idrætshøjskole eller 1 ungdomshus

5 unge madeksperter fra Suhr's seminarium

5 unge motionseksperter fra en idrætshøjskole

Masser af vand og frisk frugt

1 sund og appetitlig frokost med valgmuligheder

Pausegymnastik og fællesleg

1 køreplan:

Hvordan er det nu på vores egen skole?

Hvordan er det på de andres skoler?

Hvordan kan vores skole blive sundere?

1 konkret mål

1 plakat, så resten af skolen kan se idéen

Legeplads

Aalborg Friskole på vej

Hvad skal vi gøre?

- Lave research (priser, størrelse, brugbarhed osv.)
- Finde sponsorer

Hvem skal vi tale med?

- Elevrådet
- Klasserne
- Bestyrelsen
- Sponsorerne

Hvad gør vi senere?

- Laver et budget
- Præsenterer det for de involverede

Hvad skal andre gøre?

- Bakke op om idéen
- Være klar til at hjælpe

*Fællesleg på
konferencen i
Ungdommens
Hus, Fredericia*

*Præsentation af
idéer på Gerlev
Idrætshøjskole*

Læs mere om
konferencerne og
skolernes idéer på:
www.brd.dk

Sund mad i skolen – det er da total opper'n

Hvad er neder'n?

- 3 ud af 4 børn og unge får for meget sukker – knas!
- Alt for få børn og unge spiser frugt og grønt – øv!
- Alt for mange børn og unge springer frokosten over – og bliver derfor trætte og uoplagte – come on!

Man kan hæve andet end penge i banken!
På www.altomkost.dk kan du også gå i erfaringsbanken og læse om andre skolers gode og sunde idéer - og der er intet gebyr!

What's up:

- I kan koncentrere jer i skolen - også i de sidste timer.
- Sund mad gør jer i godt humør.
- I får alle de vitaminer og mineraler, som kroppen har brug for til at holde sig rask.

Hvad så?

Der er både små og store løsninger, der kan få maden i topform på jeres skole:

- En frugtbod, der i de små frikvarterer sælger lækkert frugt og grønt, som kan stille den lille sult.
- En ugentlig frugtdag eller et dagligt frugtkvarter.

- En madpakkeservice – ligesom den med mælkeordningen.
- En kantine eller madbod, der sælger sund frokost hver dag eller et par gange om ugen.
- At alle skal la' slik og sodavand blive hjemme.

Alt om kost - hjælper hvis I er lost..

Der er meget at få styr på, når skolen skal i gang med en sund madordning. Fødevarestyrelsens rejsehold tager gratis ud og hjælper skoler med sunde madordninger. Find dem på: www.altomkost.dk, eller ring til deres hotline 80 60 10 60 på hverdage mellem 9-12.

Er der for meget junkfood og for lidt grønt og sundt på jeres skole, når det ringer ud til spise-frikvarter?

På Absalons Skole i Roskilde arbejder elev-rådet på at få en frugtbot

Sæt skolen i bevægelse

Rock og rul - motion er kroppens guld

Børn og unge skal bevæge sig 60 minutter om dagen. Tjek derfor nogle af de gode grunde til at sætte skolen i bevægelse:

- I får gode, aktive og sjove oplevelser sammen.
- I får en bedre kondi og kan lave en masse uden at blive trætte.
- I styrker muskler og knogler, så de kan holde hele livet.
- I føler, I har mere energi til dagen.
- I kan bedre undgå konflikter i frikvartererne.

Sæt i gang!

Der er mange måder I kan få jeres skole og elever i topform på:

- Iværksæt en legepatrulje: Nogle af skolens større elever kan blive uddannet til at sætte gang i en masse lege i frikvartererne – tjek www.legepatruljen.dk
- Arranger idrætsdage og skole-turneringer.
- Hold fællessamlinger for hele skolen, hvor I laver sjove aktiviteter sammen.
- Fælles morgengymnastik i klassen eller på hele skolen et par gange om ugen eller om måneden.
- Åbn gymnastiksalen/hallen i frikvartererne, så I kan brænde krudt af imellem timerne.

1 2 3... parat til start!

På disse hjemmesider kan I få flere ideer

- Legedatabasen: www.fdf.dk/legedatabasen
- Projekt sund skole: www.sundskole.nu

*På Jetsmark Centralskole
arbejder elevrådet for at
få gymnastiksalen åbnet
i frikvartererne...*

Mangler I svedige
aktiviteter,
der holder
lattermusklerne
i fin form?

Er sodavand, kakao-
mælk og andre søde
bæskedrikke
tørstslukkeren på
jeres skole?

*På Suldrup Skole står en vandautomat
højt på ønskesedlen*

Spring med på vandvognen

Hvilken væske er den bedste?

Vand er den bedste tørstslukker – og tjek lige hvorfor:

- Nul kalorier.
- Det er billigt at tappe vand fra hanen.
- Det indeholder magnesium, jod og kalk, som kroppen har brug for.
- Det holder hovedet friskt og klart.

Fyld tanken op med vand!

Kroppen skal ca. have 1 ½ liter væske om dagen. Hvis I bevæger jer meget, har den selvfølgelig brug for endnu mere.

Hvordan starter I vandkampen?

- Skaf en god drikkedunk, der nemt kan blive fyldt op med vand – og klare et skoleliv på farten.
- Få en vandautomat på skolen, der giver koldt og lækkert vand.
- Drop kakaomælken og de andre søde drikke fra skolebuden og fjern sodavandsautomaten.

Det' da løgn.

- Børn og unge får i dag mest sukker fra sodavand.
- Børn og unge mellem 4-14 år drikker kun, hvad der svarer til 1 ½ glas vand om dagen.

Husk mælken – den hjælper helten

Mælk giver kroppen kalk, som gør knogler og tænder stærke og sunde. Husk derfor at drikke ½ liter hver dag! Vælg mini- og skummetmælk, som ikke feder.

En mælkeordning
for alle klasser
på skolen er en
super idé!

Sæt sundhed på skoleskemaet

Sundhed på skemaet - ja tak!

Der er mange muligheder for at lære om sundhed i timerne. Hvad med?

- Temadage: Her kan I arbejde med et emne om sundhed, som I finder sjovt og interessant.
- Projektuger: På tværs af klasser og fag kan I få en spændende og afvekslende uge om sundhed.
- Konkurrencer: I kan deltage i konkurrencer der sætter gang i sundheden, fx "Alle Børn Cykler" hvor man dyster mod andre klasser fra hele landet om at cykle til skole. **www.abc-abc.dk**

- Opgaver i undervisningen: Brug timer i dansk, natur og teknik, hjemkundskab, idræt og matematik til at arbejde med sundhed.
- Besøg af en gæstelærer: En fodboldspiller, en læge, en kok eller en live-rollespiller.

Søg og I vil finde..

Tjek disse hjemmesider, hvor I kan lære mere om sundhed:

- **www.kromozone.dk**
- **www.bevaegdignu.com**
- **www.madklassen.dk**

Rygtet siger..

I Børnerådets Børne- og Ungepanel med 72 klasser har over halvdelen af eleverne i 8. klasse sagt:

"Vi ønsker bedre undervisning i skolen om, hvordan man fremmer sin sundhed."

"Vi ønsker mere undervisning om sundhed i skolen."

Er rygtet
også sandt på
jeres skole?

Kunne jeres skoledag
trænge til at blive en
tand sundere?

*På Grønhøjskolen i Taastrup er elevrådet gået
i krig med at få sundhed som valgfag*

Kostkompasset viser retning

Tal om sundhed

Vidste du at..

- **2 til 3** elever i en klasse er overvægtige.
- Kun **halvdelen** af eleverne i 8. klasse spiser frokost hver dag.
- Mange børn og unge er **fysisk inaktive**.
- **15 ud af 20** børn i en klasse får for meget sukker.

Kilder: Sundhed i 8. klasse, Børnerådet 2005, Sundhedsstyrelsen, Fødevarestyrelsen.

Sagt af elever i Børnerådets Børne- og Ungepanel:

"Jeg er bange for, at min krop ikke kan holde til at blive forpustet."

"Jeg mener, at overvægtige bare skal tage sig sammen."

"Jeg synes, at der burde være undervisning i hvordan man fremmer sin sundhed."

"Jeg spiser ofte grillmad til frokost."

"Det er sejt at svede, når man dyrker idræt."

ngen

Sluk tørsten i vand

Tag en drikkedunk med i skole og til idræt og fyld den med lækende vand i løbet af dagen.

Spis varieret og hold normalvægten

Spis lidt af det hele: frugt, grønt, kød, fisk, groft brød og enten kartofler, pasta eller ris.

Spar på fedtet — især fra kød og mejerivarer

Smør, sødmælk og mange oste er fx fede.
Vælg i stedet det magre.

Vær fysisk aktiv — mindst 1 time om dagen

Rør dig sjovt og som du kan li:
sugning, fangeleg, fodbold, rollespil, dans, jorden er giftig og ...

Spis frugt og grønt — 6 om dagen

Spis, hvad du er i humør til.

Spis fisk og fiskepålæg — flere gange om ugen

Spis kartofler, ris eller pasta og groft brød — hver dag

Spar på sukker — især fra sodavand, slik og kager

Bring stafetten i mål – fra ide til handling

Hvordan kan jeres skole blive sundere?

Skoler er forskellige, og hvad er det lige, der skal til for at netop jeres skole kan komme i bedre form?

I kan som elevråd tænde gnisten med en god idé, men vi ved godt, at I får svært ved at gennemføre den på egen hånd.

Få en ide

Den hurtige runde med stjerner: Hold et elevrådsmøde, hvor I skiftes til at komme med idéer indtil, der ikke er flere, der kan komme på noget og tavlen er godt udfyldt. Giv hvert elevrådsmedlem

tre stjerner, som kan gives til et, to eller tre forslag. Idéen med flest stjerner skal videre til målstregen.

Den grundige og demokratiske:

Hold en temadag ”Sådan får vi en sundere skole” med alle lærere og elever: Hvad er godt og hvad er skidt for sundheden på vores skole? Hvordan kan vi få mere af det gode?

Elevrådet har en plan

- Beskriv hvorfor det er vigtigt at gennemføre jeres ide.
- Beskriv målene med jeres ide – hvordan vil det blive at gå på jeres skole, når jeres idé er

gennemført.

- Hvad skal elevrådet gøre?
- Hvornår skal der ske noget?
- Hvem skal elevrådet samarbejde med?

Samarbejdspartnere

Elevrådet · Klasserne
Forældrene · Skolebestyrelsen
Skoleledelsen · Lærerne
Firmaer · Forretninger og
andre i byen · Organisationen
Danske Skoleelever

"Halv"-fast udeordning på Gjøl skole

Sådan er det nu på skolen

Børnehaveklasse til 5. klasse skal være ude.

Sådan vil vi gerne have det i fremtiden

6. og 7. klasse skal være ude i det første frikvarter (De to elever kom selv fra 6. klasse).

Hvad kan der gøres og hvem kan gøre det?

Vi skal snakke med elevrådet, lærerne og skolebestyrelsen.

Hvordan er det gået med idéen?

Fra august 2006 skal 6. og 7. klasse være ude i mindst et frikvarter.

Idé fra eleverne på Gjøl Skole i Aabybro, som deltog på sundhedskonferencen på Nordjyllands Idrætshøjskole i Brønderslev den 5. april 2006.

Tak for økonomisk støtte til:
Ministeriet for Familie- og
Forbrugeranliggender,
Sundhedsministeriet og
Trygfonden.

Tak for godt samarbejde til
Fredericia Kommune,
Gerlev Idrætshøjskole,
Nordjyllands Idrætshøjskole,
Statens Pædagogiske Forsøgscener
og Ungdommens Hus.

©Børnerådet 2006.

Flere hæfter kan bestilles
på www.brd.dk

Redaktion: Lene Hansen,
Karina Elmeskov Larsen,
Mette Bøgebjerg Jørgensen.

Foto: Lene Hansen.

Tegninger: Tobias Mikkelsen.

Layout: Oktan, Peter Waldorph.

Tryk: Schultz

Oplag: 10.500

ISBN: 87-90946-40-5

Sundhed er .....

At være rask
At have det sjovt
At klatre i træer
At ha' en kantine
At ingen mobber
At komme til et rent toilet
At indånde frisk luft uden røg
At spise fristende og nærende mad
At være i gymnastiksalen i frikvarteret
At drikke friskt og velsmagende vand
At lege med gode venner

At sidde på en behagelig stol
At lære at lave mad
At undgå hashsælgere
At lave pausegymnastik
At have en frugtdag
At lære en ny idrætsform
At have god tid til at spise
At løbe stærkt uden at blive forpustet
At lære om kroppen

Hvordan bliver **jeres** skole sundere?

Børnerådet

Danske
Skoleelever